

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG.

AZ „ELSŐ SZEKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET“ ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
 ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előljárók, papok és gazdasági egyleti tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Helyközi telefon 15. sz.
 egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETE GHPAL
 LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyilt-tér so a i. Díjak előre fizetendőek. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kiírung 10,189. szám

Az általános választói jog.

A „Szekely-Udvarhely“ számára
 írta: **Dr Bognár Oszkár.**

A történelem sokszor megismétli önmagát. Tanulságos és hasznos studium az és ha azok, kik az ország sorsának intézésére vannak hivatva, ennek ismeretével bírnak és a történelem nagy könyvében olvasni tudnak, sok eröparlásnak veszik elejét, sok hiábavaló küzdelemtől, sőt vérontástól óvják meg nemzetüket.

A mai korszakot a mult század 30-as 40-es éveivel lehet összehasonlítani. Nem az akkori áldatlan politikai viszonyokra célok ezzel, nem arra a számtalan összeütközésre gondolok, a mely a magyar országgyűlés és a bécsi kamarilla között előfordult és a hajdani megyei „adminisztrátorok“ gyászos szereplését sem akarom itt feleleveníteni. A mult század 30—40-es éveit a felpezsdülés korszakának, az ujjáébredés idejének lehetne nevezni. Ez időben felelevenedik és magyar szint, erőt nyer az irodalom, a melynek nyomán a társadalmi élet magyarosodása halad. A közgazdaságban lüktető élet kezdődik, terjed a vállalkozási kedv, kezdi gyökerét eresztetni a zsenge gyáripar és a forrongó, zsbongó élet, mintha egy új irányt keresne, melyet meg is talál a 48-ban megalapozott demokratikus irányban. A 48-as törvényhozás a demokrácia nagy eszméjét törvényben is kifejezi és létrehozza a 48-as alkotások legmaradandóbbikát, a demokratikus irányban szabályozott választójogot.

A demokratikus választójog nemzetünk életének új irányt és fejlődésének oly erőt adott, a minőt hiába keresünk akár történelmünk más szakában, akár más nemzet életében. Bárán elmondhatjuk, hogy nemzetünk talán élete egész folyamán oly gyors és meglepő haladást nem tett, mint a 48-as demokratikus reformtól napjainkig. Ez a nagyarányú fejlődés a demokráciának, az egyenlőségnek, a testvériségnek a diadala, melynek kiinduló pontja a 48-as, annak idején radikálisan demokratikus választó jog megalkotása.

Mily mérhetetlen bölcsesség, jövőbe látás kellett, hogy ezt akkor Kossuth Lajos felismerje!

Hogy Kossuth Lajos reformja, a melylyel a parasztot politikai-

lag jogosulttá tette, mennyire radikális volt, azt mi talán már mérlegelni sem tudjuk. Hiányoznak nálunk azok a fogalmak, a melyekkel a kimondhatatlan nagyarányu haladást összehasonlítani és az eredményt mérlegelni tudjuk. Azt a nagy, áthidalhatatlan űrt, mely születés folytán nemes és paraszt között volt, mi elképzelni sem tudjuk hála Istennek.

Szerencséje a nemzetnek, hogy Kossuth Lajos a radikális reform szükségét felismerte, mert gyors segélyre volt szükség. A jobbágy kezdte felismerni sanyaru helyzetét. Itt is, ott is merültek fel hangok a nemesek kiváltságai ellen. Ezt az irodalom százszoroson visszhangozta. A gyű-anynapról-napra növekedett és a felső és alsó osztály közötti összeütközésnek csak azzal lehetett elejét venni, hogy az emberi érzéstől vezettetve, a jogokból kizártaknak jogot adtak, mint politikailag mondani szokták: a parasztot „bevétték az alkotmány sáncaiba“.

Kossuth Lajos törvényhozása millió jogtalanok adott szavazati jogot.

Hajszálnyira ilyen a mai helyzet is. Körülöttünk mindenütt pezsdülő, lüktető élet, mely korlátokat nem tűr, a meglevőket lerombolja. Korszakalkotó találmányok, csodásnál-csodásabb felfedezések növelik az emberiség látókörét és terjesztik ki, új társadalmi csoportok bírnak nagy, tényleges súlylyal, gyakorolnak befolyást még az állami élet közvetlen irányzására is, — de politikai jogok nélkül. Az az éles ellentét, mely hajdan a nemes és paraszt között volt, ma az „ur“ és munkás között élesedik és halmozza a társadalom robbantó anyagát. A munkás osztály egyre jobban érzi és egyre erősödő szóval emlegeti elnyomott helyzetét és folyton erélyesebben, sőt burkolt fenyegetéssel követeli jogainak megadását. Itt gyors kézzel kell beavatkozni 48-ban volt Kossuth Lajosunk, vajha akadna most is bölcs magyar államférfiu, a ki megérti a kor hívó szavát és joghoz juttatná a jogtalanokat.

A haladás iránya tekintetében kétségünk nem lehet. Ez az irány a legradikálisabb reform iránya lehet csak, mert minél szélesebb réteget vonunk az állami élet körébe, annál erősebb a haladás, annál több kéz munkálkodik az ország javán. Hiszen elég, ha arányba állítjuk a 48-as idők radikálizmusát és az azóta elért hala-

dást. Minél radikálisabb reformmal jönnek a vezetők, minél szélesebb réteget a népek vonják a nemzeti küzdelem körébe, annál nagyobb örömmel üdvözöljük a reformátorokat.

Igaz, merülnek fel aggodalmak a választójog széleskörű kiterjesztése ellen; de mikor ehhez a ponthoz érünk, ne felejtsük, hogy a konzervatívizmus benne rejlik az emberi természetben. 48-ban is felhangzott az aggodalmaskodók szava, de a tapasztalat azt igazolja, hogy nem azoknak volt igazuk.

Nekünk még az „ál-aggodalmaskodókkal“ is végeznünk kell. Ezek a radikális választójogtól az állítólag az országot, de valójában saját hatalmukat féltik, saját kedvező állásukat és befolyásukat. Ezek csinált ürügyei ellen kettőzött erélylyel kell fellépnie az igaz haladás hívének, mert ne fejejtsük, hogy a mi választójogunk nemcsak szűkkeblü, hanem „kormányozható“ is, a mint ezt a lefolyt választások fényesen igazolták. Egy elszánt kormány kellő pénzzel és megfelelően táglalkiismerettel olyan többséget hoz össze ez alapon, a minőt akar.

A radikális választójogi reform ellen nagy ágyunak rendszerint a nemzetiségeket hozzák fel. Az aggodalmaskodók a széleskörű választójogtól a nemzeti szupremáciát féltik és végeredményben úgy állítják fel a tételt, hogy a magyar szupremácia annál jobban van biztosítva, mennél szűkebb körre szorítják, mentül jobban megcsontítják a nemzetiségek politikai jogait.

Hát ez felesleges, de meg igen nagy taktikai hiba is.

Felesleges egyrészt azért, mert az ezredév hosszú időtartama alatt megszerzett és fölünyesen meg is tartott magyar nemzeti szupremácia, a melyet a magyar faj ma is élvez, nem valami mesterkél, raffinált ápolással fenntartott üvegházi növény, a mely csak addig él, míg valami erősebb szél nem éri, hanem a magyar faj öserejéből fakadó és a magyar törzs uralmát ez országban mindenkorra biztosító erőt megnyilatkozása.

Másrészt taktikai vétek kiszorítani a nemzetiségeket a parlamentből. Igen is okvetlenül szükséges, hogy a magyarországi nemzetiségek a parlamentben az őket számuk szerint megillető arányban helyet foglaljanak és ott jogos követeléseiket az ország színe előtt nyíltan és őszintén hangoztathassák. Ehhez nekik emberi jogaik vannak. Ha

ezt a nemzetiségek el nem érik, — hiszen tapasztaltuk ezt sajnosan többször is — az eredmény az lesz, hogy ezek folyton Bécs felé tekintenek, mint valami megváltó felé és örökösön külföldre, fajrokonok felé gravitálnak. Állami szempontból is bölcsőbb, ha a parlamentben engedünk a nemzetiségeknek helyet, ha ott nyílt színen, a nyilvánosság, a sajtó ellenőrzése alatt adják elő kívánságaikat, mert itt nyílik a legjobb alkalom, hogy az illetékes állami tényezők az esetleges tulzásokra nyomban válaszolhassanak és az esetleges nemzetellenes magatartás ellen nyomban tiltakozhassanak. E nélkül pedig azt nyernők, hogy odahaza, Erdélyben, a Felvidéken titokban, alattomban az állami organumok minden ellensúlyozása nélkül, a legféltelenebb izgatás terére lépnek, hogy ez pedig mire vezet, azt 48-ban Erdélyben sajnosan tapasztalhattuk.

Egy ilyen radikális, demokratikus választói reformmal kapcsolatban igenis meg lehet alkotnia szigorított házszabályokat, sőt ez kötelesség.

Zsarolással vádolt királyi közigyöző.

Szomorú jele az időknek, hogy ma, a 20. században is ilyen különös címet kell írjunk e cikkely fölébe. Nagyon szomorú állapot, hogy hova fajult a jó izlés, a míveltség, mire nem képes a kapzsiság.

Tekintélyes, jól jövedelmező köztisztviselői állásban levő, feltétlenül törvénytudó egyén, rongyos 120 korona anyagi haszonért, képes legyen feláldozni egész jövőjét és a vádoltak padjára kívánczok...

Önkéntelenül ezek a gondolataink támadtak, midőn Székelykeresztúrról a következő sajnálatos értesítést vettük:

György Sándor szekelykeresztúri lakos, zsarolás vétsége miatt bűnvádi feljelentést tett Dr Kozma Endre szekelykeresztúri kir. közigyöző ellen a szekelyudvarhelyi törvényszéknél.

A eset széleskörű beszéd árgyát képezi s a különben is erőszakosságáról ismeretes közigyözőt elítélik.

Dr Kozma Endre kir. közigyöző ugyanis még mult év őszén megvásárolta Lengyel Samu gyógyszerész rétvét, melyet György Sándor birt haszonbérben. Ekkor még két évi bérletjoga volt hátra Györgynek, mivel a közigyöző 160 korona kárpótlási díjban kiegyezett, miután a terület herével volt bevetve.

A közigyöző azonban a kitűzött időben György Sándornak nem fize-

tett, sőt gorombán elutasította. Azt adta okul, hogy csalódott. A heremivelés nem ér 160 koronát; noha a vásárkor megszemlélte és az egyezséget azután kötötte meg vele.

György Sándor egészen folyó évi április haváig hallgatott. Ekkor azonban látva, hogy a herés mily szépen zöldül, bátorságot kapott és jogos követelésével ismét előállott. A közjegyző most már melegebben fogadta; remélvén, hogy a munkapárt részére benne egy szavazót nyer.

— No épen jó, hogy ide jött — szölt hozzá a közjegyző. Ugy-e velünk fog tartani? Tudom, miért jött, de azt is el fogjuk intézni. Jöjjön fel majd szombaton s akkor kifizetem. Azonban este jöjjön fel a „Korona” vendéglőbe s vegyen részt az értekezletünkön.

György akkor nem is sejtve, hogy miféle pártól van szó, az értekezleten részt vett. Erre aztán a jelzett szombaton a közjegyző 120 koronát tartozásából kifizetett, de 40 koronát lealkudott azon a címen, hogy a termés gyenge stb. Ezzel a dolog így rendben volt, mivel György is beletnyugodott.

Jöttek a képviselőválasztások és György Sándor régi függetlenségi elvéhez híven: leszavazott Dr Ugron Gábor 48-as Kossuth-párti jelöltre.

Folyó évi június 16-ika volt a nevezetes nap, mikor Dr Kozma Andre kir. közjegyző a déli órákban kint volt a réten.

Gondolt egyet és haza küldte Csiki Sándor nevű szolgáját, hogy vadászfegyverét azonnal, de gyorsan vigye be hozzá. Ez meg is történt.

Azután a szolgát nyomban György Sándor után küldötte azon üzenettel, hogy menjen és mutogassa meg neki a rét határait.

A székely ember egészen gyanutlanul és jó akarattal, a hívásra megjelent. De mikor odaérkezett, szó sem volt a határvonalról, hanem a közjegyző egyenesen azzal fordult hozzá — fegyverrel a vállán:

— No, nézze meg, milyen here.

György Sándor erre nagy aláztossággal így szölt:

— Hát igaz, hogy egy kicsit gyenge, nagyságos ur, de a tavaszon elég szépen mutatott.

— Még azt meri mondani, hogy jó here!? A gazember, csaló tolvaj is . . . . . t, megcsaltál, megszaroltál. Megettéd ételomat, megittad italomat s megcsaltál, másra szavaztál! — Mikor adod vissza a 60 pengőmet!? — ordított Dr Kozma kir. közjegyző és az öklét ütésre készen felhuzva, György feje felett rázta, úgy, hogy a szegény ember ijedtében és kétségbeesésében mindent megígért; látva, hogy élet-halál között van. Nem akarván magát 60 frtéért agyonütetni, alázatos bocsánatkérések között a visszafizetést a kereszturi vásárkor (jul. 4-én) ígérte.

Dr Kozma Andre azonban nem azért kir. közjegyző, hogy holmi egyszerű ígéretésre hallgasson. Bekiáltotta a közelben dolgozó munkásai közül Fejyédi Sándor cselédjét és vele egy másik embert s elöltük az ígéretet megismételtette.

György Sándor talán a mennybéli jussát is oda ígérte volna, csak hogy a halál torkából kiszabaduljon. Mikor a tanuk előtt nyilatkozott, a közjegyző azt mondta:

— No már most elmehetsz! . . .

A halálra ijesztgetett székely több biztatást nem várt, hanem megtört erejétől telhetőleg elvászorgott. De a történetek egészségét súlyosan megrendítették. Azóta betegeskedik, nem érzi jól magát

Ugy értesülünk, hogy békítési kísérletek folynak, de az ártatlanul megbántott székely ilyesmire hallani sem akar. Ügyét a törvény szigorára bizza, a mely még a leghatalmasabb urakra is — hasonló esetben — büntetést szab.

Kossuth-párt felirata.

(2. folytatás.)

A legmagasabb trónbeszédnek a közigazgatás reformjára vonatkozó általános kijelentései mély aggodalomra adnak okot, melyet felséged előtt el nem hallgathatnak. Ha ezek alatt azt a szándékot kellene értenünk, hogy az ugynevezett állami közigazgatás gondolata elevenítették fel, melytől a közelmúlt tapasztalásai után a gondolat legbuzgóbb előharcosai is kénytelenek voltak elfordulni, úgy felséged kormánya ebben nemcsak támogatásunkra nem számíthat, hanem legerősebb ellenzésünkkel fog találkozni, még akkor is, ha az államosítás következményeit a közigazgatási bíróság hatáskörének — különben kívánatos — kiterjesztésével akarná enyhíteni. Legsürgősebb teendőinknek a közigazgatási reform terén éppen azt tartjuk, amiről a trónbeszéd hallgat, a tisztviselői pragmatika megalkotását, melynek lemaradását a mult országgyűlés munkarendjéről mélyen fájjaljuk és amelynek nélkülözhetetlenségét az utolsó tapasztalatok szomorúan igazolták.

A konzuli bíráskodásról szóló 1891: XXX. t.-c. hatálya legközelebb lejárván, elismerjük ezen ügy rendezésének sürgős voltát. Nem járulhatnánk azonban a mostani közös rendezés további fenntartásához, hanem az igazságszolgáltatás e terén is érvényesíteni kívánjuk a magyar állami szuverenitást és önállóságot. A jelenlegi törvény meghosszabbítását csak arra a rövid időre tartjuk eszközözendőnek, amely az új megfelelő törvényhozási rendezés előkészítése céljából esetleg szükséges.

Megelégedéssel vettük tudomásul a trónbeszédnek a katolikus autonómiára vonatkozó kijelentését és készséges örömmel fogunk közreműködni katolikus vallású polgártársaink e jogos igényének teljesítésében. Ez az ügy az előbbi kormány által tökéletesen elő lévén készítve, csakugyan nincs ok annak további halasztására. Épp úgy megnyugvással vettük a lelkesi kongrua méltányosabb megállapításának kilátásba helyezését, mely különben az előző kormány kongrua-javaslatának indoklásában is befoglaltatott. De megelégedéssel nélkülöztünk a legmagasabb trónbeszédben az 1848: XX. t.-c. 2. és 3. szakaszainak végrehajtására vonatkozó minden nyilatkozatot, holott ez is az előző kormánynak nemcsak programjában és szabatos parlamenti nyilatkozataiban foglaltatott benn, hanem annak tényleges előkészítése is már befejeztett. A vallás béke állandó biztosításának érdekében nagy súlyt fektetünk e mű betetőzésére, melynél felséged buzgó közreműködésünkre számíthat.

A legmagasabb trónbeszéd egyik kimagasló és fontosságra nézve elsőrendő részletének tekintjük a választási reformra vonatkozó kijelentéseket. Mélységesen fájjaljuk, hogy a mult országgyűlés nem tehetett elegendő részben vállalt feladatának és nem minden aggodalom nélkül látjuk, hogy e nagy kérdés megoldása azon politikai rendszer képviselői kezébe került, amely negyed évszázados uralma alatt ridegen elzárkóz-

zott a választói jognak minden kiterjesztésétől, mely tehát saját gondolkörétől teljesen idegen területre lép, midőn a demokratikus haladás szükségét hirdeti. Feladatunknak tekintjük e szerint, hogy e reform megvalósítását minden esetleges halasztási kísérlettel szemben sürges-sük és hogy a kormány javaslatait egy a demokrácia igényeinek megvalósítása, mint a magyar állam megszilárdítása szempontjából szigorúan bíráljuk. Az általános szavazati jog alapján állunk, melynek létesítésénél biztosítani kell az állam egységes magyar nemzeti jellegét és az értelmiség fölényét az értelmetlenség felett. De biztosítani kell magában a reformban a választások szabadságát és tisztaságát is, mert a választói jogot akarjuk kiterjeszteni, nem pedig a választási korrupciót és a szabadságnak, nem pedig az illetéktelen nyomásnak területét.

A legmagasabb királyi trónbeszéd megemlékezik a jegybank-ügy rendezésének sürgős voltáról, anélkül, hogy e rendezésnek tervbevett módjáról felvilágosítást nyújtana. Csak annyit mond a trónbeszéd, hogy a banküggyel kapcsolatban a készfizetések kérdésének rendezése is képezi a kormány gondját. Mindezekkel a homályos kijelentésekkel szemben mi teljes nyíltsággal tárjuk ki felséged előtt azt az álláspontunkat, hogy a bank- és hitelügy terén is érvényesíteni akarjuk Magyarország közigazgatási függetlenségének elvét, melyet az 1867: XII. t.-c. kifejezetten elismer, melynek megvalósítását tehát felséged, ha az ország e jogával élni akar, éppen az 1867. évi kiegyezéshez való ragaszkodásánál fogva bizonyára nem akarja. Amiat tehát 1917-re követeljük a külön vámterület létesítését, úgy most követeljük az önálló magyar jegybankot és csak annyi haladékot vagyunk hajlandók elfogadni, amennyit az előkészítés munkája 1911. év kezdetén túl megkíván. Ami pedig a készfizetések kérdését illeti, nem tagadjuk, hogy azok közelebbi elrendelése a közös bank fenntartása esetén is nagy jelentőséggel bírna közigazgatásunk önállósítására és felvirágoztatására nézve; de felséged kormánya elég óvatos volt, hogy ezen a terén csupán a „rendezést” helyezte kilátásba. Azt pedig tapasztalásból tudjuk, hogy ezek a „rendezések”, ha az osztrák kormányval és törvényhozással egyetértőleg eszközözendők, nem jelentik a kötelező készfizetések tényleges felvételét, hanem inkább az arra vonatkozó elvi kötelezettség folytonos kijátszását. Ez a tapasztalás és abból folyó azon meggyőződésünk, hogy Ausztriával egyetértve a készfizetésekhez soha el nem jutunk, bár Ausztria érdeke is azt kívánná, megerősít minket az önálló bank eszméjéhez való ragaszkodásunkon. Ha felséged kormánya a megoldást más irányban keresi, úgy határozott ellenzésünkkel fog találkozni.

(Folyt. köv.)

Városi közgyűlés.

Székelyudvarhely város képviselő-testülete július 18-án (hétfőn) tartotta meg rendes közgyűlését a polgármester elnöklete alatt.

Napirend előtt Dr Solymossy Lajos szólalt fel a rendőrelégénység szakszerű kiképzése, a vízvezeték munkálatainak sürgőssége és az állatvásári hidmérleg ügyében. Gyertyánffy Gábor a régi mértékitelesítési eszközök leltára és holléte iránt érdeklődött. Mig Dr Mezey Ödön a barátok temploma előtt levő kut használhatatlan voltát tette szövé.

A polgármester választát ezekre vonatkozólag a felszólalók tudomásul vették.

Majd a tárgysorozatban foglalt ügyek kerültek sorrendre. A főtárgy-

sorozat 23 pontjához a póttárgysorozatnak még 9 pontját csatolták és így 32 ügyet tárgyalt le a közgyűlés.

Az elnöki megnyitóval kapcsolatos polgármesteri jelentés a szokásos sablon szerint, csupán a multról beszélt száraz statisztikai adatokat. A jövőről tudni sem akaró vértelen, olyan se hus-, se halféle köteles referáda volt, melyt ugyancsak kötelesegből hallgatott végig a képviselő-testület is.

Mi nem kívánunk polgármesterünkötől Dr Bernády-féle nagy alkotásokat. Ehhez egy második Bernádyra lenne szükségünk. Ezzel pedig — jól tudjuk — benne nem rendelkezünk. Azt azonban joggal elvárhatjuk, hogy a városi képviselőtestület ele polgármesterünk a jövőt érdeklő, megvalósítható programot terjesszen.

Dr Bernády György polgármester Maros-Vásárhelyt ujja teremtette — ugy-zólva — semmiből. Józan észszel, erős akarattal. . .

Gotthard János polgármester jó néhány esztendő óta áll e város élén. Mődjában volt kiismerni a szükségleteket és kiszemelni a segédforrásokat. Szinte évről-évre a fizetése is emelkedett. Most tehát elkergettnék látjuk az időt arra, hogy megmutassa képességeit, rátermettségét. . . Évi 4400 koronáért ezt elvárhatjuk.

Ha pedig csalódtunk volna benne és Székelyudvarhely város fejlesztésére — a polgárság nagyobb megterheleése nélkül — képesnek nem érzi magát, akkor mondjon le díszes és jól jövedelmező állásáról s menjen vissza az ideiglenesen elhagyott pénzügyi számvizsgálói tisztre. Az állam sokkal inkább megbírja az ilyen es ezekhez hasonló fényűzést. Egy szegény, agyonpótázott város, ezt nem engedheti meg magának.

A polgármesteri jelentést tudomásul véve, jóváhagyták a közalap ez évi költségvetését, valamint az egyes alapok zárszámadásait.

Gálffy Endre főjegyzőnek és Tecszy Ferenc rendőralkapitánynak három-három havi szabadságot engedélyeztek.

A Burján nevű erdőrészt a város területéhez csatolják és az üreseedésben levő irnoki állások közül egyet pályázat útján fognak betölteni.

Az árvaszéki szabályrendeletet módosították. A katonai laktanya udvarán levő kutat Delfin-szűrővel fogják ellátni és ezzel napi 10 K Szejke-ivóvíz költségtől mentik meg a város közpöntztárát. A mi évenként 3650 K összeget jelentett.

Elhatározták, hogy a zenészek által a Petőfi-utcában birt városi telekről a felülépítményeket eltávolítják és e végből a bírói eljárás megindítására a tanácsot felhatalmazták.

Az 1909. végén behajthatatlannak bizonyult községi pótadókat törlik. A tanácsai szolgák és rendőrök összes szolgálati idejét pedig nyugdíj-igényükbe beszámítják.

Özv. Miskolczy Károlyné kérésére a vármalom mellett birt és elbirtokolt területére, bekebelezésre alkalmas okiratot fognak kiállítani, miután a város tulajdoni jogosultságát bizonyítani nem tudja.

A városi tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet kérését tárgyalták ezután. Megállapították, hogy addig is, míg az ügy végleges elintézését nyerhet, a 8000 K államsegélyből a B) és C) táblázat legkisebb összegeit alapul véve, mindenkinek az öt megillető pótlékot kiutalványozzák.

Rápolthy Károly városi levéltárnok szabadságidő engedélyezése iránti kérését, a polgármester referálása alapján, úgy intézték el, hogy kötelezték 8 napon belül leendő hazajövetelre, mivel — a polgármester állítása szerint — engedély nélkül távozott. Együttal a fegyelmet megelőző vizsgálatot is elrendelték ellene.

Mi más oldalról úgy értesültünk, hogy Rápolthy Károly városi és vármegyei tisztí főorvosi bizonyítványok becsatolásával kért szabadságot a polgármestertől. Azután orvosilag megállapított betegségére való hivatkozással ismételt írásban kérte a polgármestert, hogy nyilatkozzék: elmehet-e szabadságra, avagy nem? A polgármester azonban nem nyilatkozott. A beteg tisztviselő pedig a választ megunt várni és eltávozott Borszék-fürdőre; azt hitte: hallgatas, beleegyezést jelent.

Igy állván a dolog, a polgármester felrevezette a képviselőtestületet akkor, midőn azt állította, hogy szabadságkérés nélkül ment el Rápolthy és ez esetben nem a beteg tisztviselő, hanem valószínűleg a polgármester érdemelné meg a fegyelmi vizsgálatot.

Ehhez hasonló a Bodó Ferenc városi mérnök hivatali állásától való felfüggesztése is. A polgármester ugyanis azt állítja, hogy a kövezetvám tariffa elkészítése körül bűnös mulasztást követett el a mérnök s ezért javaslatára a képviselőtestület kimondotta a felfüggesztését. A mérnök pedig hivatalos aktával igazolja, hogy a munkálat még 1908. február 9-én kész volt s annak 3 példányban való letisztázásáért maga a polgármester 86 koronát utalványozott ki a pénztárból.

Mindenesetre furcsa állapotok ezek és egyenesen követelik, hogy úgy a képviselőtestület, mint a felsőbb hatóság szigorú vizsgálatot indítson s az igazságot feltétlenül kiderítse.

Több tisztviselő szabadság iránt beadott kérése felett úgy határoztak, hogy a polgármestert felhatalmazták, belátása szerint adjon szabadságot.

A vám- és fogyasztási adó kezelői személyzetnek 20 százalék drágasági pótlékot szavaztak meg.

Ezzel a tárgysorozat lejárván, a közgyűlés véget ért.

— A vármegyei képviselőválasztók névjegyzéke. — Udvarhelyvármegye központi választmánya az 1899. évi XV. t. c. 148. § a értelmében közhírré teszi, hogy az 1911. évi választói névjegyzék ellen az udvarhelyi, székelykeresztúri és homoródi választókerületből beérkezett felszólalásokat folyó évi július hó 20-án tartott ülésében elintézte. Erre vonatkozó határozatait a vármegye kiadóhivatalában és a főjegyző hivatalos helyiségében július hó 20-ikától 30-ikáig közszemlére helyezette. Az érdekelteket a közszemlére helyezett határozatokat megtekinthetik, s azok ellen a közszemlére tételt követő 10 nap alatt főlebbezéssel élhetnek, melyet a m. kir. Kuriához címezve, a központi választmány elnökénél kell benyújtaniok. Székelyudvarhely, 1910. jul. 20. Alispán elnök h. Dr Paál Árpád s. k főjegyző.

A madárvédelem érdekében.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségéhez csatlakozott egyesületeknek

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület hivatalos közlönyében, a „Köztelek”-ben két tudományos intézetünk vezetői között polémia folyt lényegében a fölött, vajjon a rovar-érvő madaraknak gazdasági jelentősége van-e és azok ebből a szempontból részesítendők-e védelemben?

Ennek a kérdésnek megvitatása a gazdak körében nagy feltűnést keltett, annál inkább, mert a két előkelő tudományos intézet vezetőinek vitatkozása a dolog természeténél fogva a kérdés eldöntésére nem vezethetett.

Mellőzzük a mindkét oldalról felhozott érvek és adatok szembeállítását és bírálatát, mert polemába keveredni egyáltalában nem óhajtunk.

Kötelességünk azonban nekünk is a kérdésben elfoglalt álláspontunkat a t. társesületeknek és ezek útján az érdekelteknégyközönségnek tudomására hozni.

Álláspontunk pedig az, hogy a leg-határozottabban valljuk a rovarokkal táplálkozó madaraknak azt a ki-számíthatatlan nagy hasznát és jelentőségét, hogy a mező- és erdő-gazdaságot a rovarok milliárdnyi értékekre rugó kártételeitől megóvják és hogy ennél fogva az állami hatóságoknak épúgy, mint a társadalomnak kötelessége mindent elkövetni a végre, hogy a rovar-érvő madarak szaporodása előmozdíttassék.

Merőben feleslegesnek ítéljük, hogy álláspontunk indoklására adatokat hozzunk fel. Elegendőnek véljük, ha egyszerűen arra utalunk, hogy álláspontunk egyezik földmívelési kormányunk irányával és egyezik — lehet mondani — az egész művelt és tudományos világ nézetével is.

A rovar-érvő madarak gazdasági jelentősége mellett állást foglalt a földmívelésügyi kormány, midőn 1895-ben az addig tisztán a madarvonulások megfigyelése érdekében fennállott ornithológiai központot saját ügykörébe átvette és a gyakorlati madárvédelem érdekeinek ápolásában megbízta;

midőn 1899-ben a törvényhozás hozzájárulásával 62,000 korona költséggel „Magyarország madarai különös tekintettel gazdasági jelentőségükre” (Chernel István írta) című nagy alapvető munkát kiadta;

midőn 1901-ben egy törvényen alapuló rendelettel 89 madárfajt abszolút hasznosnak jelentett ki és azokat minden kivétel nélkül való feltétlen védelem alá helyezte;

midőn a haladó kultúra következtében megfogyott természetes fészkelő helyek pótlása érdekében a mesterséges fészkelő odvak tömeges gyártását és terjesztését megindította;

és végre midőn a m. kir. ornithológiai központot megbízta, hogy a madarak hasznának és kárának kérdését azok táplálkozásának folytatólagos és állandó megfigyelése útján tanulmányozza és ennek a tanulmányozásnak támogatására az állami magvizsgáló és az állami rovar-tani állomásokat utasította.

De a rovar-érvő madarak gazdasági jelentőségét teljes nagyságában az a körülmény tünteti fel, hogy a madarak védelmét épen a földmívelésre nézve megállapított hasznos voltuknál fogva az egész művelt világ szükségesnek elismerte és a madarak-megvédését nemzetközi érdekeknek jelentette ki.

Hazánknak egy nagy fia, gróf Andrássy Gyula volt az, aki mint közös külügyminiszter már 1875-ben indította meg azokat a tárgyalásokat, melyeknek célja az volt, hogy Európa valamennyi államai egyértelmű kötelezettségek vállalásával

nemzetközileg biztosítsák a hasznos madarak védelmét.

Azóta, tehát közel 4 évtized óta, lehet mondani az egész művelt világ illetékes természettudósai és különböző államok kormányai és diplomatái azon munkálkodtak, hogy Európa valamennyi államát egy megfelelő nemzetközi egyezmény megkötésére bírják, mely munkálkodás eredménye a Párisban 1902. évben a hasznos madarak védelme érdekében létrejött első nemzetközi egyezmény volt, mely nálunk is törvénybe iktattatott.

Ennek az első nemzetközi egyezménynek jelentősége kitűnik abból, hogy az 36 madárfajnak, mint hasznosnak nyújt védelmet 12 különböző államban.

Ezt a jelentőséget 1909. december hóban elismerte még Olaszország is, amely a római nemzetközi mezőgazdasági intézet közgyűlésén hozzájárult ahhoz a határozathoz, hogy a párisi nemzetközi egyezményhez még nem csatlakozott államok és így Olaszország is az egyezmény kötelekebe lépjen. Ennek jelentősége annál nagyobb, mert ezzel a lépéssel Olaszország, hol az apró madarak milliárdjai a nagy népretegek állandó fogyasztási cikkét képezik, a madarak gazdasági fontosságát a nép élelmezési érdekek fölé helyezte.

Eltekintünk a madarak gazdasági jelentőségét méltató tudományos munkák, emlékiratok és tanulmányok, kísérletek és intézetek imponáló nagy számától és még csak egy momentumra utalunk:

az amerikai egyesült-államok éppoly életrevaló, mint gyakorlati értékű nemzete a rovar-érvő madarak gazdasági hasznát oly fontosnak és minden kételesen kívül állónak ismerte el, hogy ennek tudatát az egész nép érzületébe beoltandó, a madarak és ezzel összefüggésben a fák kultuszának két külön ünnepi napot szentel az egyesült államok területén levő valamennyi népiskolában.

Mindezek után felkérjük a t. társesületeket, hogy saját hatáskörükben kövessenek el mindent, hogy földmívelő országunk egyik legjelentékenyebb érdekét képviselő madárvédelem nagy jelentősége iránt a gazdaközönség bizalma nemcsak hogy meg nem ingattassék, hanem gazdaiok saját jól felfogott érdekükben fokozott rokonszenvvel forduljanak ok-szerű madárvédelem fejlesztése felé melynek általános felkarolása alapos kilátást nyújthat nekik arra, hogy belátható időben a rovar-érvő madarak, mint a gazda legtermészetesebb és legigénytelenebb szövetségesei meg fogják őket óvni a terményeiket pusztító bogarak kártételeitől és a rovarirtás mindenféle költségeitől és zaklatásaitól egyaránt.

A gyakorlati madárvédelem rendszeres felkarolása és fejlesztése csak mintegy öt évvel ezelőtt indult meg. A mozgalom tehát olyannyira új és a kezdet nehérségeivel küzd, hogy minden támadás csak a legkárosabb visszahatással lehet a meg meg nem erősödött közvéleményre. Azért kétszeres kötelességünk, hogy munkatársaink figyelmét és segítségét kikérjük arra, hogy madárvédelmi törekvéseink megkasztását a gazdaközönség megfelelő felvilágosítása útján ellensúlyozni igyekezzenek.

A Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének nevében:

Monostori Károly főtitkár. Máday Izidor ny. min. tan., elnök.

— 441. Ennyivel szaporodott Székelyudvarhely város lakossága 9 és fél év alatt, azaz 1901-től 1910. július 1-ig. 2096 születéssel szemben 1655 haláleset volt ezen kívül a kórházi halottak száma 431.

HIREK.

— Hihetetlen hírek

Mondják, hogy a polgármester az éjszakai mulatózókkal ellen fegyelmi vizsgálatot nem kért;

mondják, hogy a városi tisztviselők között a polgármester élvez a legkevesebb szabadságot;

mondják, hogy a polgármester fizetést e héten nem értették fel

mondják, hogy a városi vízvezeték nem akkor fogják megcsinálni, mikor már az összes faluk tulajdonosok rajta;

mondják, hogy a város legel-tetési jogát senki sem használja — ingyen;

mondják, hogy a napontai esőt nagy örömmel fogadják a fürdővendégek.

E hírek valódiságáért nem vállal felelősséget a szerk.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter Szánthó Gyula pápai járási segély-dijas pénzügyi számgazdornokot a székelyudvarhelyi pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőséghez ideiglenes minőségű számtisztnak nevezte ki és a gyergyószentmiklósi járásba, a járási számvevői teendőket ellátásával megbízta.

— **Az egyetemi hallgatók estélye,** melyet a meghívó szerint a Székelykeresztúr és vidékén szünetülő egyetemi ifjuság Székelykeresztúron 1910. július 23-án rendez, minden valószínűség szerint a legnagyobb siker jegyében fog lezajlani. A szinte 100 tagot számláló rendező bizottság, melynek jelentékeny része székelyudvarhelyi ifjakból áll, minden eszközt felhasznál, hogy az estélyt a legfesztelenebb hangulat és jó kedv jellemezze. A jó zenét a székelyudvarhelyi visszatért Kónya Jancsi szolgáltatta. Mulatni vágyó közönségünk figyelmét tehát joggal hívhatjuk fel ez estélyre, mely iránt városunkban is, de különösen a vidéken ritkán tapasztalható érdeklődés van.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyi miniszter Sylvester Andor székelykeresztúri járásbírósi és Enyedi Róbert dr. székelyudvarhelyi törvényszéki jegyzőket kölcsönösen áthelyezte.

— **A Magyar Gazdaszövetség nagygyűlése.** Nyiregyházán szeptember 20-án lesz a gazdaszövetség nagygyűlése. A nagygyűlést, melynek elnöke Darányi Ignác volt földmívelésügyi miniszter és a Magyar Gazdaszövetség elnöke, előadói pedig a gazdatársadalom legkiválóbbjai lesznek, Budapesten külön bizottság készíti elő Meskó Pál, a Magyar Gazdaszövetség titkára vezetésével. A helyi előkészítés munkáját a Szabolcsmegyei Gazdasági Egyesület végzi, amely ezuttal országos gazdasági kiállítást is rendez Nyiregyházán. A Magyar Gazdaszövetséghez eddig Zemplén, Bereg, Szabolcs és Szatmár megyékből jöttek értesítések, mely szerint az egyes falvakból csoportos kirándulásokat szerveznek, hogy a kisgazdák minél tömegesebben jöhessenek a nagygyűlésre. Debrecen város polgármestere értesítette a szövetséget, hogy a nagy földmívelő város gazdái impozáns számmal vesznek részt a szomszédos Nyiregyházán tartandó gyűlésen. A nagygyűlés résztvevői számára a Magyar Gazdaszövetség kedvezményes vasuti utazásról gondoskodik

